Ա. Տարի — Թիւ 27

Ուրբաթ, 9 Յուլիս 1915

ՀԱՏԸ 5 ՄԻԼԻԷՄ

ԳԱՆՁՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
ԵԳԻՊՏՈՍ . .	Գ. Ռ. 80	40
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏՊ.	20	10

ԵԱՆԻՒՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԱՐԵՎ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Շարար Ապու Տարտար, Թիւ 16

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀԱՍՑԷ

Journal AREV

B. P. № 600

Alexandrie, EGYPTE

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳՐԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ՝ ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԸ

ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐԳԱԼՈՍՍԸ

Ա.

Վերջին Մարտի սկիզբը, առաւօտեան մը, Վեհ. Պօղոս Փաշա Նուպար իր բարեկամները սովորական խորհրդակցութեան հրաւիրեց Հ. Բ. Ը. Միութեան ժողովատեղին. խորհրդակցութիւնները չարունակուեցան կէս օրէն վերջ, Հելիոպոլսի իր ընակարանին մէջ։ Բայց ինչ որ առաւօտն ծրագրուած էր, իրականը արդէն վիժած էր։

Տարիներու վարանքէն վերջ մը տակաւ, Փաշան զինք չրջապատողներու առաջարկութիւնքին վերջապէս ընդառաջ եկած էր։ Այլևս համոզուած էր Եգիպտոսի մէջ ազգային–քաղաքական մարմնի մը կեդրոնացումին և ազգային հիմնադրամի մը կազմութեան անհրաժեշտութեանը։ Բոլորովին պատրաստուած այս վաղուց վայրիայուած գեղեցիկ ծրագրին, Ազգային Դատին մեծանուն ախոյեանը սրտաշարժ խանդավառութեամբ մը կը բացատրէր անոր առաւելութիւնները՝ Հայութեան ճակատագիրը օրաց-ուելու նպատակներուն։ Իր բոլոր առաջարկութիւնները երախտագիտութեամբ ընդունուեցան ժողովականներուն կողմէ։ Արտասահմանի Հայութիւնը, աւելի մասնաւորաբար, այլևս քաղաքական որոշ ուղղութիւն մը պիտի ունենար։ Եւ, անառարկելի, Եգիպտահայութեան կ'ինար նախաձեռնութեան այդ պատիւը, իր բացառիկ դիրքովը, իրեն գլուխ ունենալով Պօղոս Փաշայի նման բացառիկ անձնաւորութիւն մը։ Սակայն, ինչպէս ըսի, էնթրիկներու զոհ գնաց գործը. նախ՝ աշխատեցան գործադրութիւնը յետաձգել, յետոյ՝ իր սաղմին մէջ դայն վիժեցնել յաջողեցան անո՞նք՝ որ հասկանալի պատճառներ ունէին այս ազգաշէն ձեռնարկութեան մէջ մըրցակցութեան վտանգ մը տեսնելու...։ Այս մասին աւելի երկարօրէն խօսելու ժամանակը չէ հիմա։

Վեհ. Պօղոս Նուպար Փաշա ուշ հասկցաւ լարուած մեքենայութեանց բուն իմաստը, բայց երբ իրաւունք եղաւ կացութեան, բոլորովին մեկդի դրաւ Եգիպտոսի մէջ կեդրոնական Յանձնախումբ մը կազմելու գաղափարը, և դառնութեամբ մը զոր չի ծածկեց՝ իր հոյակապ ծրագիրը զեղչեց «Ազգային Շահերու Պաշտպանութեան» յատուկ հանգանակութեան մը պարզ ձեռնարկին։

Այս պայմաններուն մէջ էր որ արտասահմանի Հայութիւնը չի կրցաւ ունենալ ազգային քաղաքականութեան կեդրոնական զեկավար մարմին մը, ինչպէս Կովկաս յաջողած էր ունենալ ազգային կեդրոնական պիւրօ մը։

Հանգանակութեան նպատակն էր «Ազգային Հիմնադրամ» մը դոյացուցեալ ազգասիրաբար Փաշային օձիքէն բռնելու և ցեխերու մէջ թաթխելու համար զայն։

Եւ Ազգային Հիմնադրամի Հանգանակութիւնն ալ, հակառակ իր ազգային–պաշտօնական հանգամանքին, հակառակ որ միակն է որ Ա. մենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկոսին բարձր հովանաւորութեանը տակ կը գտնուի, հակառակ որ Վեհ. Պօղոս Նուպար Փաշայի նախաձեռնութեամբ հրապարակ հանուեցաւ և իր նախագահութեան ընծայած բոլոր երաշխիքներովը շրջապատուած է, կարելի է ըսել որ այդ բացառիկ հանգանակութիւնն ալ իրմէ սպասուած արդիւնքին նուազագոյնն իսկ չի տուաւ ցարդ։

Ո՞վ տուժեց սակայն։

Անդին՝ Մայր-Հայրենիքը արիւն արցունք կուլայ. ահաւոր պատերազմին զոհերը Պոլիսէն մինչև Կովկաս մահուան ճգնաժամներու մէջ կը տուայտին. կախաղաններէն արիւն կը հոսի. ընդհանուր խուճապին մէջ՝ փախչողը կը խուժէ դէպ ի ապահով հանդրուաններ. ամէն տեղ թշուառութիւնը կը տիրէ միահեծան, ինչպէս և անհուսարարութիւնը. ազգին կորիճ զաւակները կ'աշխատին իրենց արիւնով գնել [illegible] նիքին ապատութիւնը. կամաւորական շարժումը, — որ անտարակոյս մենաշնորհ մը չէ—, ժողովուրդին ամէն խաւերուն մէջ անխորտակելի կը ծաւալի. պատերազմի դաշտին վրայ իյնող Հայ զինուորները այրիներ և որբեր կը ձգեն անօթի և ծարաւ. ասդին՝ առաքելութիւններ կը կազմուին, դիւանագիտական աշխատութիւններ կը ծրագրուին. ահագին պէտքեր կան, տահագին գործեր կան տեսնելիք. միլիոններ պիտի չի բաւէին..., եւ ազգին անունովը խօսող խումբ մը մարդիկ, գրեթէ միշտ նոյները, «կամաւորները» պանծացնող և իրենց տեղերէն չի շարժող կամկարներ, կա՛ւ, ապատութիւնն բառերը բերնի ծամոց ըրած՝ բայց կաւիւը եղբօր դէմ և ապատութիւնը Հայը ոտնակոխ ընելուն մէջ դաւանողներ, յաղթողներուն — ահա՛ ես հրապարակաւ կը խոստովանիմ այսօր - յաջողեցան գրեթէ անկարելի ընելու Ազգային Հիմնադրամի մը յաջողութիւնը՝ որ սահմանուած էր այդ վերոգրեալ բազմադիմի պէտքերուն գոհացում տալու։

Բայց ո՞վ տուժեց, ո՞վ պիտի տուժէ։ Ազգին Հայրապե՞տը կամ Ազգին Պատուիրա՞կը, անձնապէս։ Խեղճ ժողովուրդին սիրտին մխուած դանակը իր դործը տեսաւ. այդ սև փաւաքը անոնց թո՛ղ ըլլայ որ ամբողջ մեղքին բեռը պիտի կրեն պատմութեան առջև։

Վ. ՄԱԼԷԶԵԱՆ

«ԱՐԵՎ»Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿ.

(Լ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.)

ՁԵԿՈՒՈՑ

«Արևի Հրատարակչական Ընկ.»ական Հիմնադիրներու Առժամեայ Յանձնախումբը պատիւ ունի ծանուցանել յարգելի բաժնեհարներուն թէ՝ բաժնեթուղթերուն վկայագիրները պատրաստ են և իրենց տրամադրութեան տակ կը գտնուին։

Ինչպէս յայտնի է, ըստ Հիմնական Կանոնադրի առաջին վճռաւորը տեղի պիտի ունենայ անմիջապէս (1 նդ. Հակի իւրաքանչիւր բաժնեթուղթի համար)

Գահիրէ, 3 Յուլիս 1915

ԻՐԵՐ ՈՒ ԲԱՌԵՐ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՊՏՈՒՂ

Լսեցիք, կամ կարդացիք «Արև»ի մէջ, Մանկանց զմայլելի ձառը զոր արտասանեց Տիար Մ. Ժամկոչեան Մանկապարտէզի վերջին հանդէսին։

Պօղոսեան վարժարանի յարգելի տնօրէնը բազմահարուստ հմտութեամբ ու կաթոգին սիրով խօսեցաւ մեզի մանկանց վրայ, մե՛ր մանկանց վրայ, որոնց «հնա[illegible] ան եռեռն ոյժով կը թուի մանուանը։

«Մարդը ծրարն է իր նախնիքներուն, ու մենք ջանա՛նք հայ մանուկին մէջ դնել, իվեր հանել անոր հոգեկան մեծութիւնը, ցեղին, հայ զերդաստանին բարոյական արտադրաւ մասունքները, անոր ղեկնութեան անկողոպտելի պանձիրը, Հայուն հոգւոյն անթեղուած բոլոր ոյժերն ու իսէալներն՝ ի մի բան...»

Խոր ու զեղցիկ խօսքեր որոնք խորհրդածել ու խոկալ կուտան։

Ազգի մը մանկանց դասակարգն՝ իր սեփական նկարագրին մեծ գծերովը, ցեղին իսկ նկարագրումը կը ցոլացնէ ապագէն, իր ամէնէն հարազատ ու անաղարտ արտայայտութեանը մէջ։

Կնոջի յեղափոխութիւնը, ոչ մասնաւորապէս Հայուն կնոջին դժնեմ ու չարաբաստիկ հանգամանքները, կրնան մաղդ փոխել, խոստրել անոր հոգւոյն ծիրը, խափանել մասամբ փթթումն ու ազատ զարգացիքը անոր ինքնուրոյն անհատականութեան. մանուկը, սակայն, բնականօրէն զերծ է կնոջի այդ ամէն զեղծիչ ազդեցութիւններէն։ Բացի-սիրք մըն է անոր հոգին՝ զոր իր անայլայլ խիստութեան, խանդաղատիչ մերկութեան և կոյս դեղեցկութեանը մէջ պիտի տեսնէք միշտ հրճուանքով։ Ու եթէ ես հայ ցեղին իսկական նկարագիրը հետազօտել ու սահմանել ուզէի՝ պիտի զննէի մանաւանդ մեր մանկանց հոգին որ չի խաբեր ու չի սխալեցներ երբէք։

Ի՞նչ է ոսկը հայ մանկան հոգին։ — մեր մանկավարժներուն դիտելիք է յայտնել մեզի տակաւին։ բայց ես բաներոյս գէպքեր մը կը նշմարեմ անա մեր չուրջը նոյն իսկ։ Պօղոսեան վարժարանի մեր պզտիկները արտասուէ խորհուրդն ունեցան նախնական օգնութիւն մը հաւաքելու և դրկելու «Երկրի» իրենց տարաբաղդ ու փոքրիկ աղբատաց։ Ցուսատու է անշուշտ տիրիկեան այս հայ մանուկներուն հոգին տեսակը։

Բայց այս վերջերս յատկութեամբ հանդիսատես եղանք մենք հեռուանց՝ կովկասահայ աղուն հոգւոյն լիահրաշ մէկ յայտնութեանը, որ հայ մանկան Ոսկեմատեանին մէջ պատուոյ էջ՝մը գրաւելու իրաւունքն ունի ապահովապէս։ լսեցէ՛ք մանաւանդ։

... Հայ կամաւորներու կատաղութիւնը մեկնելու մօտ էր. տեղւոյն բոլոր հայերը խառնուած էին կայսրան՝ յոյսի արցունքներով ողջերթ մաղթելու և մեր կարիքները գրկելու։ Ժողովին մէջ յանկարծ մեծ խռնում մը, ոգեւորութիւն մը տեսնուեցաւ վայրենի մը պէս՝ ուր խանդավառ մելիք կը բարձրանային ու ծափեր կը պայթէին։ Բոլոր ամբոխը վայրկենապէս դէպի այդ վայրը դարձած սեւեռուած էր։

Ի՞նչ՝ տեսնուեցաւ որ այդ կատաղի դիմոսի ու յոյժ փնդանի կամաւորիկ մը կ'ելնէր ելաւ բանի, կամաւորիկ մը պաշտելի ու վայելչածաղիկ իր խրոխտ համազգեստին տակ։

Մնողքէն գաղտնի՝ զմայլելի պարմանին փորձեր էր փախել մեկնիլ, իբր կամաւոր հայրենիքին համար մեռնելու։

... Աղջնակ մըն էր առուգաղեղ ու կայտառ՝ կամալինուորի տարազին տակ ծպտուած։

ԱՆՅՈՒԹ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ԱՂԷՏԸ

«Արև»ի 23րդ Թիւին Ազգ. Քրոնիկի բաժնին մէջ հրատարակուած մէկ [illegible] թիւնեան մասին, իրենց տարտամ համաձայնութեանը մէջ նուազ և աղօտ մէկ արձագանգն էին միայն այն աղեխարշ տագնապին որուն թաւալ հանդիսացած է այդ անտէր և մոռցուած բնակաւայրը մայիս ամսոյ վերջերէն սկսեալ։ Երբ Կիլիկիոյ վերոյիշեալ անցքերուն մասնակցութիւնը մի-եւնոյն ժամանակամիջոցին Մեծ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած անցքերը, ալ տարակոյսի տեղ չի մնար՝ թէ անդամ մըն ալ Հայաստանի և Կիլիկիոյ վրայ շղթայազերծուած է տարաբախտ և արտաւիրքի աւերիչ փոթորիկ մը՝ որ ոչ միայն կը յիշեցնէ 1895—1896 կարմիր թուականները՝ այլ և կը նսեմացնէ զանոնք։ Հայ տարբերին քնաջնջումի քաղաքականութիւնը կը գործադրուի հիմա աւելի ուժգնութեամբ և մոլեգնութեամբ քան երբ և իցէ։

Հին թուրքերը, հին «քարի» սուլթանները, տեսակ մը «խղճմանք» ունէին. բուռն միջոցներէ, յայտնի վայրագ հալածանքներէ ու կոտորածներէ կը խուսափէին. անոնք հայ տարբերին իր բնական երկրին մէջ ակարացմանը համար կը դիմէին յամբ, խաղաղ, կողմնակի միջոցներու։ Անուշադիր և մշտապէս անկարգ վիճակի մէջ թողլով հայաբնակ դաւառները, աչք դոցելով քիւրտերու մանր-մունր հարստահարութիւններուն, զօշաքաղ պաշտօնեաներու կեղեքումներուն և միւս կողմէ՝ հայերը սիրաշահելով ու յաջալներելով մայրաքաղաքին [illegible] Թրքական կեդրոններու մէջ, [illegible] տարեմանտաբար, դրեթէ անդադար կը հեռացնէին իրենց հայրենի երկրէն և այսպէսով կը ջանային հայկական խնդիրը իր խանձարուրքին մէջ խեղդել անձայն անշշուկ։

Սուլթան Համիտ՝ իր նախորդներուն այդ քաղաքականութեան հանդէպ Հայերուն ցոյց տուած տոկունութենէն սարսափած, տեսնելով մանաւանդ որ այդ մեղմ և անուղղակի միջոցները չէին կրցած արգելք ըլլալ հայ ժողովուրդի քաղաքական դիտակցութեան զարթնումին, հայկական խնդրի ծաւալումին ու զարգացումին,—«Հայ վտանգ»ին դէմ որոշեցաւ բուռն, վայրագ միջոցները։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Արեւելեան ձակատէն

Ամսթերտամ, 8.— Թղթակիցներ կը հաստատեն թէ ճամարիս է թէ Դերմանացիք նոր զինուորներ եւ հրետանի կը ղրկեն դէպի արեւմուտք՝ պելիքական հոլէն անցընելով։ Սակայն կը կարծուի թէ Դերմանացիք կը ջանան Դաճնակիցներէն ծածկել իրենց շարժումները, ինչպէս նաեւ ա՛յն կէտը որուն վրայ պիտի ուղղեն իրենց յարձակումը։ Ռ.

Պ. ԲՈՒԱՆԵՖԱՐԻ ՀԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

Բարիզ, 8.—Պ. Բուանեֆարի Հեպուբերենի օրաթերթին մէջ գրաւուած հոդուածներուն այցելեց երկուշաբթի եւ երեքշաբթի, ինչպէս նաեւ Արրասի հիւսիսակողմը գործող զինուորներուն։ Հ.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

Լոնտոն, 8.— Ֆրանսական օգնութեան գումարին մինչեւ 31 Մայիս Ֆրանսական կորուստները այսպէս կը հաշուէր. 400,000 մեռած, 700,000 վիրաւոր եւ 300,000 անհետացած։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոն, 8.— Ցունիս ամսոյն մէջ ներածումները 17,836,144 ոսկիի յաւելում մը ցոյց կուտան, մինչդեռ արտածումները 6,639,480 ոսկիի նուազում մը։ Գլխաւոր յաւելումները սննդեան նիւթերու վրայ են 10,000,000 անգլիական ոսկի, եւ նախնական նիւթերու վրայ՝ 7,000,000 անգլ. ոսկի։

Իտալական ձակատէն

Հռոմ, 7. — Յեն 7ի գիշերը մեր ղեկաւոր օդապարիկներէն մին ազդու կերպով ռմբակոծեց Օբշինայի հիւսիսային կողմը երկաթուղիի միացման կարեւոր կէտ մը։ 6ի առաւօտուն մեր սաւառնակներու տորմիլի մը Կորիցիայի արեւելեան կողմը Ամսօվիցայի մօտ աւստրիական սաւառնակներու կայարանի դէմ ռումբեր նետեց, հրդեհ պատճառելով. ուրիշ սաւառնորդ մը ռումբեր նետեց Նապրէսինայի կայարանին վրայ։ Իտ. գործ.

Լոնտոն, 7. — Մեծ կռիւ մը տեղի կ'ունենայ Սոռին Իզօնցօի վրայ գործողութեան մասնակցող իտալական զինուորներուն թիւը 150,000 է, որոնք արդէն իսկ բանի մը յաջողութիւններ ունեցած են Աւստրիացւոց վրայ։

«ԼԷՄՆՈՍ»Ի ՆԱՒԱՁՆԵՐԸ ԼՐՏԵՑ

Վենետիկ, 8. — Պատերազմական խորհուրդ մը դատապարտեց գերմանական «Լեմնոս» նաւուն նաւապետ Լիեպրիչերը եւ Հոր անունով մեքենավար մը, իւրաքանչիւրը 10 տարուան բանտարկութեան՝ լրտեսութիւն բրած ըլլալնուն համար։ Նաւապետները ուրիշ երկու հոգի ազատ արձակուեցան։ Վկայ մը հաստատեց թէ տեսաւ նաւապետը եւ մեքենավարը որոնք նետուեր կը փոխանակէին աւստրիական սաւառնակի մը նետ։ Նոյնպէս նետուեր փոխանակուած են «Լեմնոս»ին Անքոնայի ռմբակոծման նախորդ օրը։ Ոստիկանութիւնը յայտարարեց թէ նաւապետը լուր տուաւ աւստրիական նաւատորմիղ՝ Ֆրանսական եւ ռուսական նաւերուն մեկնումի ժամը։ Ռ.

«ԱՄԱԼՖԻ» ԹՈՒՐԹԻԼԱՀԱՐՈՒԱԾ

Հռոմ, 8. —«Ամալֆի» յածանաւը որ Վերին Ադրիատիկի մէջ խուզարկութիւն մը կը կատարէր, բորփիլահարուեցաւ աւստրիական ընդծոլեայ մը։ Նաւազները ազատուեցան։ Հ.

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Բրեսրֆիա, 9. — Զօր. Պոթայի զօրախումբերէն մաս մը Թպիւմէպ եւ Նամիբօնի նասան։ 750 գերման գերի եւ բազմաթիւ դաշտային ընդանօթներ առին։ Ցեղ ազատ արձակեցին գերմաններուն ձեռքը գտնուող գերիներ։ Մնացեալ գերմաններուն անձնատուութիւնը կամ գերումը անհիւսական կը թուի։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Աբենի, 9.— Ցայսմ եղաւ թէ հանի մը պուլկար դեսպաններ պետութեան գաղտնիքը մատնած են ի նպաստ Գերմանիոյ։ Վայ դատնակից պետութիւնի բողոքած են։ Վարչապետ Թեսեսուլոֆ ճնշութիւն մը հրամայեց, եւ որոշեց այլեւս պետական գաղտնիքները դեսպաններուն չի յայտնել։

Թիւրաները բացէ ի բաց քաջալերեց սանձարձակ կերպով Հայերը կողոպտելու, սպաննելու անոնց գիւղերը աւերելու եւ իր պաշտօնեաներուն հրաման տուաւ յայտնապէս հալածել, կեղեքել, բանտարկել հայերը։ Ու երբ տեսաւ որ այս միջոցներն ալ բաւական չեն դիւրաւարար չեն հայ ազգը բնաջինջ ընելու, ձեռք առաւ խմբական ջարդերու քաղաքականութիւնը։ 300,000 հայերու զրեթէ մէկ ամսուան շրջանին մէջ կոտորումը երեկոյեան ոգերգական պատմութիւնն է։

Կարմիր Սուլթանը ինկաւ եւ անոր յաջորդեց Երիտասարդ Թուրքերու կառավարութիւնը, որ տարբեր եւ աւելի գժոխային ծրագրով մը ձեռք առաւ հայկական բնաջնջումի գործը։ «Ազատութիւն, Հաւասարութիւն, Արդարութիւն» բերող այս բարի ծաղիկները՝ Ղ տարուան կարճ ժամանակի մը մէջ Հայոց դէմ գործած իրենց չարիքներովը զլեցին անցան Հին Թուրքերը, նամեանցուցին, մոռցնել տուին նոյն իսկ Սուլթան Համիտը։ Մինչ Պոլսոյ մէջ յուզայաբար կ'ողջագուրուէին հայ յեղափոխականներու հետ, Ատանայի ջարդը կազմակերպեցին եւ խոհանոցի նենգութեամբ մը ջանացին եղան ազգ ազէտին պատասխանատուութիւնը վերագրելու մէկ կողմէ անմեղ, խաղաղ հայ ազգաբնակութեան եւ միւս կողմէ Թուրք յեղափոխականներուն։ Անոնք Հին Թուրքերու եւ Համիտի հայահաղթ քաղաքականութեան ամէն միջոցները միահաղոյն գործադրելով հանդերձ՝ ուզեցին իրենց համար աւելի մեծ վարքի տիպար մը ստեղծել, փնտռեցին գտան Հայերը բնաջինջ ընելու աւելի արմատական, աւելի գիւային միջոց մը զոր իրենց նախորդները մտաբերած իսկ չէին։

Այս միջոցը՝ Հայերու խմբային տեղափոխութիւնն էր։ Օգտուելով համաշխարհային պատերազմի խառնաշփոթութիւններէն՝ երբ ներքին գաւառներու վիճակով զբաղող չկար, և կատած վանայ ներքին յեղափոխութիւնէն և Զէյթունի ապստամբութիւնէն, մէկ կողմէ ջարդերը շարունակելով հանդերձ (ինչպէս վանայ շրջակայքը, Մանազկերտ, Ալաշկերտ, Դատուան, Բիտլիս, Տիգրանակերտ, Մարտին, Ուրֆա, եւն.) սկսան ամբողջ գիւղերու և քաղաքներու հայ ազգաբնակչութիւնները պարպել ու զանոնք ոչխարի հօտերու պէս քշել տանիլ հեռաւոր, անմատոյց վայրեր, շատ անդամ այրերը մէկ կողմ և կիները մէկ ուրիշ կողմ հեռացնելով։ Ահա՛ բան մը որ Ջարդ չէ, բայց ջարդէ աւելի քստմնելի ու կործանարար է։ Մէկ ամսուան մէջ, ընդարձակ դաւառներու ազգաբնակութիւնը բոլորովին այլափոխուած է։ Այն տեղերը ուր դեռ երէկ շէն շէն հայ գիւղեր ու աւաններ կային, այսօր Թուրք մուհաճիրներու բնակավայր դարձած են, մինչ անոնց բնակիչները ամենատարբեր մէջ կը թափառին՝ մերկ, անպարապար և անօթի։

Զէյթունը՝ իր կարիճներուն դաւաճանօրէն տարպրուելէն վերջ, աւերակներու կոյտ մը մնալու։ Մխիթարանքէն ալ զրկուած է։ Հայ տարեծներու ատանը այսօր, ի՞նչ սոսկում, Սիլիֆքանիի ամուսնը կը կրէ՝ Թուրք մուհաճիրներէ բռնակուած։ Զէյթունի շրջակայ գիւղերը նոյն բաղդին վիճակուած են։ Մարաշի գիւղերու Հայերն ալ քշուած տարուած են։ Մարաշէն բազմաթիւ հայ ընտանիքներ հեռացուած են, Ջէի չափ ալ ընտանիքներ՝ Այնթապէն։ Զոռ Մարդուան պարպուած է և ուրիշ քաղաքներ ու գիւղեր իրենց կարգին կը սպասեն և կամ կոտորածի վերջանալ սպառնալիքին ներքև կը գտնուին։ Կիլիկիայէն դուրս գալ ի Մեծ Հայաստան նոյն պատկերն է. Ուրֆայէն ու Տիգրանակերտէն, անոնք որ կոտորածէ վերապրած են՝ կը տարագրուին։ Միայն Տիգրանակերտէն 1000 մարդ հեռացուած է։

Երբ խառնաբարոյ-Թուրքերու ներկայ ամենաթեան մշտական անիծակուռ կոթողը պիտի մնայ Զէյթունի անձնատուութեան տխուր դրուագը։ Ցաղորդաբար Զէյթունի վրայ քալող Թուրք ջոկատները, հեռագիրներ ուղարկելի բազմաթիւ, միշտ մեծամեծ կորուստներով եւ մղուելէ վերջ, կեղծ. կառավարութիւնը և Սուլթան Թրքական ուժերու ընդհանուր հրամանատար Հէֆմալ փաշայի ախտանշական փոխանորդը՝ Ցոխարի փաշա, միասամանակ կը դիմեն Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքին, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ու Մարաշի Հայ Բողոքական Հովիւ Անտրէն պատուելիին ու անոնց կ'ապաւնան ամբողջ Հայութիւնը բնաջինջ ընել եթէ Զէյթունցիք յամառէին վար չդնել իրենց զէնքերը, խոստանալով միւս կողմէ Զէյթունցիներուն դէմ ոչ է. խստութիւն կամ հետապնդում ի գործ չդնել երբ անոնք հպատակութիւն յայտնեն։ Հայ եկեղեցական պետերը, ըլլա՛յ ընդհանուր կոտորածի առաջքն առնելու միամիտ յոյսով՝ քանի որ մասնակի կոտորածներ ալ եղած էին պրդէն ամէն տեղ—, ըլլա՛յ իրենց անձին դէմ եղած սպառնալիքներէն ահաբեկ՝ թախանձագին հեռագիրներ կը տեղացնեն Զէյթունի կեղրոնական կառավարութիւնն սպառնալիքները և խոստումները նաղորդելով։ իսկ Ս. հարան պատուելին անձամբ կ'երթայ Զէյթուն՝ տանելու Ցոխարի փաշայի առաջարկները և խոստացած երաշխաւորութիւնները։ Խեղճ Զէյթունցիները, որոնք որչափ կարիճ նոյնչափ ալ կրօնասէր են և դիւրահաւատ երբ իրենց հետ բանակցողները Հայ հոգեւորականներ են, կը կարծեն հայրենասիրական պարտք մը կատարել դէպի իրենց վերանդեալ հայրենակիցները՝ տեղի տալով այս թախանձանքներուն։ Վար կը դնեն իրենց զէնքերը...։ Մնացեալը պիտի՝

Արդար ըլլալու համար, պէտք է ըսել որ Թուրքերոյ արժանապատիւ գաղնակիցները՝ Գերմանացիք, անմասն չեն Հայերու դէմ այս գժոխային ծրագիրներու յղացումէն ու գործադրութիւնէն։ Զէյթունի, Մառաշի և շրջակայքի դէմ վերյարձակում։ Ուրֆայ և շրջանները տեղի ունեցած են Հայերի գերմանական ընդհ. հիւպատոսին մեղսակցութեամբ և անոր ուղղակի հսկողութեանը տակ։

Այս տեղեկութիւնները հաւատի և վաւերական են։

* * *

Այս վերջին ցնցիչ, այս ծանրաթախիծ լուրերուն առթիւ մեր կարգ մը խորհրդածութիւնները թողլով յաջորդ յօդուածի մը, հարկ կը զգանք ընել անմիջապէս որ այս տեղեկութիւնները միայն մեզի պատահած չեն, այլ անոնք պարտ ու պատշաճ միջոցներով հաղորդուած են արդէն ա՛ւելի որ անկ է։

Եգիպտահայ մեր սիրելի հայրենակիցներուն—որոնց արդարացի վերջին մեր ակնարկներն ենք—կը մնայ ծանր բայց անհրաժեշտ պարտականութիւնը՝ լռութեամբ, հանդարտութեամբ, առանց ջղայնութեան, ազմուկի ու իրարանցումի, բայց և առանց յուսահատութեան, մատնել այս կացութեան իրենց վրայ դրած ծանր պարտականութիւնները։

Տակաւին ամէն բան կորսած չէ և ոչ ալ ամէն միջոց սպառած՝ սպառելու Կիլիկիոյ մեր մնացեալ եղբայրները վերահաս անդարմանելի աղէտներէ։

Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՊԱՊԸ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Հեռագիրները ծանուցած էին թէ Պապը Ֆրանս. «Լիպերթէ» թերթին խմբագրին հետ տեսակցութիւն մը ունեցած է եւ թէ այդ տեսակցութեան միջոցին Պապին բրած յայտարարութիւնները Եւրոպայի մէջ մեծ յուզում յառաջ բերած էին՝ իբրեւ ծայրայեղօրէն չեզոք ու իրենց չեզոքութեամբն իսկ Գերմանիոյ ոնիրները արդարացնող կարծիքներ։ Անաւասիկ բառացի բարգմանութիւնը Պապին եւ խմբագրին միջեւ կատարուած խօսակցութեան։

Խմբ.— *Ֆրանսայի մէջ յուզուած են որ Վատիկանը լռութիւն կը պահէ քաղաքակիրթ աշխարհի խղճմտանքը ընդվզեցնող այնքան բազմաթիւ ոճիրներու համար։*

Պապը.— Ֆրանսայի մէջ իմ մասիս անարդար է կամ աւելի ճիշդը՝ դէշ տեղեկութիւն առած է։ Ես ասոր համար ձեզի, խմբագիրներո՛ւդ դէմ է որ կը դառնամ։ Կը գտնէք որ բաւական չեմ խօսած։ Քահանայապետութիւնս սկիզբէն իսկ Կաթոլիկ աշխարհին նամակ մը ուղղեցի «Ի նպաստս խաղաղութեան»։ Մենք կը խնդրենք՝ անոնցմէ որ կը վարեն ժողովուրդներու ճակատագիրը և ջերմօրէն կը յորդորենք զիրենք՝ որպէս զի այսուհետև իրենց անհամաձայնութիւնները մոռնալու կողմը հակեն իրենց սիրտերը, նկատի ունենալով մարդկային ընկերութեան փրկութիւնը։ Ծնունդի տօնին համար գինուորի մը ընել ուզեցինք կառուցողներուն։ Աշխատեցայ ձեռք բերել զինուորական ծառայութեան այլեւս անընդունակ դարձած գերիներուն փոխանակումը և գնահատելի արդիւնք մը ըստանալու երջանկութիւնն ունեցայ։ Իմ բովանդակ վիշտս և քովանդակ աղաչանքս յայտնեցի Կարտինալ Լիւսոնի և Կարտինալ Ամէթի գրած նամակներով, որոնք ուղղուած էին այնքան անադամ կերպով վիրաւորուած Ֆրանսային։ Ցունվար 22ին գումարուած Կարտինալներու ժողովին մէջ ճառ մը խօսեցայ որուն մէջ ըսի. «Կը ցաւինք որ կարող չենք պատուհասին վերջաւորութիւնը փութացնելու համար աւելին ընել։ Մեր առաքելական պաշտօնը կ'արգիլէ մեզի այդ բանը։ Իսկ յայտարարարել թէ ոչ ոքի նեղելի է, ոչ մէկ պատճառաւ, արդարութիւնը խոչտանգել, պաշտօն մը՝ է որ ամենամեծ չափով կը վերաբերի Քահանայապետին՝ որ յաւիտենական օրէնքին Աստուծոյ կողմէ դերադոյն մէկնիչն ու վերիմաստն կարգուած է։ Մենք կը դատապարտենք ամէն անարդարութիւն, ոչ կողմէն ալ որ գործուած ըլլայ. բայց ոչ պատշաճ և ոչ ալ օգտակար է դատանայապետական հեղի ակութիւնը խառնել բուն իսկ վէճերուն մէջ կատաղներուն։»

Խմբ.— *Սրբազնաստուերը Հայը, իսօքը վէճերու մասին չէ, այլ ոճիրներու։*

Պապը.— *Պիտի ուզէիք որ ամէն մէկ ոճիր առանձինն խարանեմ։ Բայց ձեր ամբաստանութիւններէն իւրաքանչիւրը Գերմանացւոյ կողմէ պատասխան մը յառաջ կը բերէ։ Եւ ես չեմ կրնար այս տեղ մնայուն բանավէճ մը ստեղծել, ոչ ալ այս միջոցիս քննութիւններ կատարել։*

Խմբ.— Գէնք կայ մինթէ քննութիւն կատարելու՝ պիտանալու համար թէ Պելճիքայի չեզոքութիւնը բռնաբարուեցաւ։

Պապը.— Ատիկա Պիոս Ժ.ի քահանայապետութեան օրոքն էր։

Խմբ.— Գերմանացիք ուրիշ տեսակ բռնաբարութիւներ ալ գործեցին։

Պապը.— *Կարտինալ - քարտուղարը պելճիքական եռեթը միաբանութիւններու ներկայացուցչուհիներն իր քով ընդունեց։ Այդ քոյրերը յայտարարած են թէ ոչ մէկ դէպք պատահած է իրենց միաբանութիւններուն մէջ՝ որոնք մասնաւորապէս պաշտպանուած էին Սուրբ կոյսէն կամ ուրիշ տուրքէ մը։ Այս նիւթին մասին մենք տակաւին լաւ լուսաբանուած չենք։*

Խմբ.— *Իսկ Լուվէնի հրդե՞հը։ Իսկ եկեղեցիներու ամբակոծո՞ւմը։*

Պապը.— *Գերմանացիք կը պատասխանեն թէ իրենց զօրքին վրայ զէնք քաշած է։ Յայտարարեցին թէ Բէլճիքի Մայր-եկեղեցիին աշտարակներուն մէջ «դիտարան»մը կար։— Լուվէնի մատենադարանը պիտի վերաշինենք։ Արդէն հրամանները տուին։ Պիտի օգնենք Մայր-եկեղեցիներու վերականգնման գործին։ Հաւրկ է ընել թէ մեր ամբողջ ուժովը կը դատապարտենք այս գազանութիւնները։ Բէլճիքի Մայր-եկեղեցիին վրայ քարշուած ամէն հարուած կ'արձագանգէ իմ սրտիս մէջ...* (Պապը կուրծքը կը ծեծէ) *Բայց հասած չէ բոլոր այս հակընդդէմ հաւատամունքներուն մէջէն ճշմարտութիւնը երեւան հանելու ժամը։ Վատիկանը դատարան մը չէ։ Մենք վճիռներ չենք արձակեր։ Դատաւորը վերն է։*

Խմբ.— *Գոնէ կարելի էր, այստեղէն, բողոքել եկեղեցւոյ իշխանի մը ձերբակալման դէմ։*

Պապը.— *Զեղ պիտի զարմացնեմ եթէ ըսեմ թէ կարելի չէ։ Իր թեմին մէջ կրնայ ուզածին պէս պատիլ։ Պելճիքայի կառավարիչ Զօր. Ֆոն Պիսինկէն նամակ մը ստացայ որով զիս կը վստահացնէ թէ այսուհետև ամենամեծ կարողով պիտի զսպէ եկեղեցիներու և Աստուծոյ պաշտօնեաներու դէմ գործուած բոլոր բռնութիւնները։*

Խմբ.— Իսկ Լուզիբանի՞ան։ Ատոր մէջ պատերազմիկներու խնդիր չկայ այլեւս։ Զէյրոքներ, անմեղներ են որոնք իրենց կեանքովը վճարեցին...

Պապը.— *Ատիկ աւելի ահաւոր ոճիր (forfait) մը չեմ դիտեր։ Ի՞նչ թախծութիւն մեր սերունդը զոհ տեսնել այդ սեսակ սոսկումներու։ Ես հոր մը սիրտն ունիմ, և այդ սիրտը բաբաստած է։ Բայց կը կարծէ՞ք թէ ծովային պաշարումը որ կը շրջապատէ երկու կայսրութիւններ, որ միլիոնաւոր անմեղ էակներ սովի կը մատնէ, նոյնպէս չատ մարդկային զգացումներէ՞ կը նեղնուի....։ Չեմ ըսեր թէ պատերազմէն վերջ պիտի չհրատարակեմ Սիլլապիւս (մոլորացանկ) մը, յիշեցնող և ամփոփող այս նիւթին վրայ եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները և ապագային համար պատեհապատմիկներու խրատներն ու պարտաւորութիւնները կարդացող։ Այն ատեն պիտի դտնէք անշուշտ անոր մէջ ճշգրիտ դատապարտութիւնը պատերազմի միջոցին գործուած ոճիրներուն։*

Խմբ.— *Սրբազնաստուերը Հա՛յը, Ֆրանսայի մէջ ցաւի զգացում մը ունենցանք լսելով թէ Սուրբ-Սթոռը կ'աշխատի Խաչիսն չեզոքութեան մէջ պահել։ Արդեօք ասիկա դերմանական դիւանագիտութեան ծրագրին նպաստել չէ՞ր։*

Պապը.— *Որոշապէս կ'ընդունիմ թէ մենք չեզոքութեան կողմնակից էինք։ Այս խնամտով հրամանագիր տուինք մեր բարեկամներուն, մեր լրագիրներուն։ Մենք խաղաղութիւն կ'ուզէինք, երեք պատճառով։ Նախ, որովհետև ես երկրի վրայ Աստուծոյ ներկայացուցիչն եմ. Աստուած կ'ուզէ որ մարդոց միջև խաղաղութիւն տիրէ. պատ մը կրնայ միայն խաղաղութիւն ուզել և քարոզել։ Յետոյ, որովհետև Խաչիսի՝ մէջ կը գտնուինք. կ'ուզէինք մեր այս սիրելի երկրին խնայել պատերազմին տառապանքները։ Վերջապէս, չենք կրնար ծածկել՝ թէ մտածեցինք նաև Սուրբ-Սթոռին շահերուն։ Պատերազմի վիճակը կը վտանգէ այդ շահերը։ Այս պահուս, շատ անհաստատ կացութեան մը մէջ ենք։*

Խմբ.— Պապը ազա՞ռ է։ Երաշխաւորութեանց օրէնքին տակ՝ կրնա՞ն անիկա ազատօրէն և ամբողջովին գործադրել աշխարհի մէջ իր առաքելութիւնը։

Պապը.— Պէտք է ընդունիմ — կ'ըսէ Ս. Հայրը փութիկոտութեամբ — թէ ներկայ իրաւ. կառավարութիւնը բարի կամեցողութեան ապացոյցներ կուտայ մեզ։ Մեր յարաբերութիւնները բարւոքած են։ Բայց գործերը դեռ բոլորովին մեր ուզածին պէս չեն։ Կարելի չէ՞ր, օրինակի համար, չզպչիլ իմ պատակախումբիս։ Պէտք ունիմ երաշխաւորելու իմ անձիս ինչպէս և դիս շրջապատող դեղարուեստական հարստութիւններուն նիւթական ապահովութիւնը։ Բան պահակ-դինուոր, բազմաթիւ ապաներ և պաշտօնեաներ տուին ինձմէ՝ որոնց տեղը դիւրաւ չեմ կրնար ուրիշներ դնել։ Բայց ասիկա մեծ բան խանեն թէ իրենց զօրքին վրայ զէնք քաշած է։ Յայտարարեցին թէ Բէլճիքի Մայր-եկեղեցիին աշտարակներուն մէջ «դիտարան»մը կար։— Լուվէնի մատենադարանը պիտի վերաշինենք։ Արդէն հրամանները տուին։ Պիտի օգնենք Մայր-եկեղեցիներու վերականգնման գործին։ Հաւրկ է ընել թէ մեր ամբողջ ուժովը կը դատապարտենք այս գազանութիւնները։ Բէլճիքի Մայր-եկեղեցիին վրայ քարշուած ամէն հարուած կ'արձագանգէ իմ սրտիս մէջ...* (Պապը կուրծքը կը ծեծէ) *Բայց հասած չէ բոլոր այս հակընդդէմ հաւատամունքներուն մէջէն ճշմարտութիւնը երեւան հանելու ժամը։ Վատիկանը դատարան մը չէ։ Մենք վճիռներ չենք արձակեր։ Դատաւորը վերն է։*

Խմբ.— *Գոնէ կարելի էր, այստեղէն, բողոքել եկեղեցւոյ իշխանի մը ձերբակալման դէմ։*

Պապը.— *Զեզ պիտի զարմացնեմ եթէ ըսեմ թէ կարելի չէ։ Իր թեմին մէջ կրնայ ուզածին պէս պատիլ։ Պելճիքայի կառավարիչ Զօր. Ֆոն Պիսինկէն նամակ մը ստացայ որով զիս կը վստահացնէ թէ այսուհետև ամենամեծ կարողով պիտի զսպէ եկեղեցիներու և Աստուծոյ պաշտօնեաներու դէմ գործուած բոլոր բռնութիւնները։*

Խմբ.— *Իսկ Լուզիբանի՞ան։ Ատոր մէջ պատերազմիկներու խնդիր չկայ այլեւս։ Զէյրոքներ, անմեղներ են որոնք իրենց կեանքովը վճարեցին...*

Պապը.— *Ատիկ աւելի ահաւոր ոճիր (forfait) մը չեմ դիտեր։ Ի՞նչ թախծութիւն մեր սերունդը զոհ տեսնել այդ սեսակ սոսկումներու։ Ես հոր մը սիրտն ունիմ, և այդ սիրտը բաբաստած է։ Բայց կը կարծէ՞ք թէ ծովային պաշարումը որ կը շրջապատէ երկու կայսրութիւններ, որ միլիոնաւոր անմեղ էակներ սովի կը մատնէ, նոյնպէս չատ մարդկային զգացումներէ՞ կը նեղնուի....։ Չեմ ըսեր թէ պատերազմէն վերջ պիտի չհրատարակեմ Սիլլապիւս (մոլորացանկ) մը, յիշեցնող և ամփոփող այս նիւթին վրայ եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները և ապագային համար պատեհապատմիկներու խրատներն ու պարտաւորութիւնները կարդացող։ Այն ատեն պիտի դտնէք անշուշտ անոր մէջ ճշգրիտ դատապարտութիւնը պատերազմի միջոցին գործուած ոճիրներուն։*

Խմբ.— *Սրբազնաստուերը Հա՛յը, Ֆրանսայի մէջ ցաւի զգացում մը ունենցանք լսելով թէ Սուրբ-Սթոռը կ'աշխատի Խաչիսն չեզոքութեան մէջ պահել։ Արդեօք ասիկա դերմանական դիւանագիտութեան ծրագրին նպաստել չէ՞ր։*

Պապը.— *Որոշապէս կ'ընդունիմ թէ մենք չեզոքութեան կողմնակից էինք։ Այս խնամտով հրամանագիր տուինք մեր բարեկամներուն, մեր լրագիրներուն։ Մենք խաղաղութիւն կ'ուզէինք, երեք պատճառով։ Նախ, որովհետև ես երկրի վրայ Աստուծոյ ներկայացուցիչն եմ. Աստուած կ'ուզէ որ մարդոց միջև խաղաղութիւն տիրէ. պատ մը կրնայ միայն խաղաղութիւն ուզել և քարոզել։ Յետոյ, որովհետև Խաչիսի՝ մէջ կը գտնուինք. կ'ուզէինք մեր այս սիրելի երկրին խնայել պատերազմին տառապանքները։ Վերջապէս, չենք կրնար ծածկել՝ թէ մտածեցինք նաև Սուրբ-Սթոռին շահերուն։ Պատերազմի վիճակը կը վտանգէ այդ շահերը։ Այս պահուս, շատ անհաստատ կացութեան մը մէջ ենք։*

Խմբ.— Պապը ազա՞ռ է։ Երաշխաւորութեանց օրէնքին տակ՝ կրնա՞ն անիկա ազատօրէն և ամբողջովին գործադրել աշխարհի մէջ իր առաքելութիւնը։

Պապը.— Պէտք է ընդունիմ — կ'ըսէ Ս. Հայրը փութիկոտութեամբ — թէ ներկայ իրաւ. կառավարութիւնը բարի կամեցողութեան ապացոյցներ կուտայ մեզ։ Մեր յարաբերութիւնները բարւոքած են։ Բայց գործերը դեռ բոլորովին մեր ուզածին պէս չեն։ Կարելի չէ՞ր, օրինակի համար, չզպչիլ իմ պատակախումբիս։ Պէտք ունիմ երաշխաւորելու իմ անձիս ինչպէս և դիս շրջապատող դեղարուեստական հարստութիւններուն նիւթական ապահովութիւնը։ Բան պահակ-դինուոր, բազմաթիւ ապաներ և պաշտօնեաներ տուին ինձմէ՝ որոնց տեղը դիւրաւ չեմ կրնար ուրիշներ դնել։ Բայց ասիկա մեծ բան

ՇԱԼՕՆ վանառատունը պէտք ունի այր գործաւորի մը որ կարենայ մեքենայի վրայ լաւ գերպով կարել առանց տապիկներ եւ օձիքներ։ Ներկայանալ Շալօն վանառատունը Շերիճ փաշա փողոց։

մը չէ բաղդատմամբ իմ հօրս հետ չի կրնալ հաղորդակցիլս. ծանր տնտեսութեան կառավարութիւնը առաջարկած էր որ պետութեան Վաստիկանի ներկայացուցիչները ծածկագիր գործածեն, միայն թէ՝ Սուրբ Աթոռին հակակշռին և պատասխանատուութեան ներքև։ Մերժեցի այս նուէրը, որովհետև չափազանց վրատանդաւոր էր, բան մը կրնայ պատերազմի վերաբերիլ։ Անկարելի է հաստատել մեզի։ Ինձի խոստացան, թէ առանց դրաքննութեան հակակշռին՝ ազատ պիտի ըլլայի թղթակցելու։ Բայց իմ Պետական Քարտուղարս այս առաջ. ինձի բերաւ Վենետիկի Պատրիարքէն նամակ մը որուն կնիքները փրցուած էին։ Ազատչարութեան Առաջնորդ, որ միմիայն իրենց անհատական խնդիր մեզի ներկայացնող հաւատացեալներու մասնաւոր գործերուն կը զբաղի, բանտարկեալ բացուած նամակներ ստացած է...։ Մենք միայն մէկ զանգակի ձայնը կը լսենք այլեւս։ Իտալիոյ մէջ, Իտալիոյ թշնամիներուն հետ յարաբերութիւնները ջնջուած են։ Մեր մասնաւոր դեսպանները ընտիպուեցան հեռանալ Հռոմէն։ Այդպէսով մեր երաշխաւորութիւններն և միջոցները ա՛լ աւելի տկարացան։ Կը Վատիկանք ներկայ կառավարութեան վրայ, բայց կը զգանք տեսնելով որ Իտալիոյ հանրային կեանքին մասնաւորապէս ներքեւ գտնուող մասերուն մէջ։ Հռոմը մշտական խմբագրումի կեդրոն մը է։ Պիտի ըսէ՞ք թէ այս վերջին օրերուն՝ յեղափոխական օրէ մը վախնալը անհեթեթ էր։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ վաղը։ Ժողովուրդը ինչպէ՞ս պիտի ընդունէր պարտութեան մը լուրը։ Ինչպէ՞ս պիտի վարուէր յաղթութեան պարագային։ Այս ժողովուրդին, որ աշխարհի ամենէն փոխոխական ժողովուրդն է, բոլոր շարժումները իրմէն հակահարուածն ունին այսուհետ։ Եւ այսպէս նուազ պաշտպանուած կ'զգանք ինքզինքնիս։ Կը հակնամք հիմա թէ ինչո՞ւ մեր ամբողջ ուժովը կը հակառակէինք խաղաղական չէզոքութեան խղճմտելի։ Ապագան մառայլ է։

Լաք.— Պէ՞տք է ապասել թէ հաշտութիւնը փոխադարձելու համար Ձեր Սրբութեան կողմէ ո՛եւէ նախաձեռնութիւն մը կրնայ կատարուիլ։

Պապը.— Այդ ժամը հասած չի թուիր ինձի։ Պարտական եմ դիտակցութեամբ շարժելու՝ որպէս զի չտկարացնեմ այն հեղինակութիւնը զոր ստացած եմ Աստուծմէ և զոր պէտք է գործածեմ մարդոց մէջ խաղաղութիւնը վերադարձնելու համար։ Բայց ոեւեակ մը տենդով կ'սպասեմ այդ ահրին։ Անմիջապէս պիտի ներուիրեմ այն ձեռքին վրայ որ պիտի երկարի առաջին անգամ...։ Արէկ մը ըսէք.— կ'եղրակացնէ Պապը — թէ Սուրբ Աթոռը հայր մըն է և հաւատարապէս կը սիրէ իր բոլոր զաւակները...։

Պապին այս խօսքերուն Դաշնակիցներուն մէջ յառաջ բերած ընդհանուր յուզումը յայտնելու համար՝ կը բաւէ ըսել թէ կայսրական բերանէն անգամ նախ մեծ ցնցումներ առաջացուցին վատիկանի Օրկանը ուզեց մեղմել անոր առաջ բերած տպաւորութիւնը՝ կարգ մը անհեղութիւններու խօսքն ընելով։ Անգլիական բերանէն ալ կը մասնակցին յուզումին, եւ միայն Գերմանականներն են որ իրենց գոհունակութիւնը կը պոռթկան...։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀՆՉ. ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ

Ցառաջիկայ կիրակի Գալատիոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ պիտի կատարուի հոգեհանգիստ Կ. Պոլսոյ մէջ կախուած հան հայ նահատակներուն համար։

Կը հրաւիրուին բոլոր անոնք որ կ'ողբան Հայ Դատին նուիրագոյն զոհերուն եղեռնական մահը, նիրկայ զգնուիլ եւ յարգել մեր անձնուրաց թանկագին ընկերներուն յիշատակը։

Ս. Դ. ՀՆՉ. Կուսակցութեան
Գանիրէի Մասնաճիւղ

Հայ կաւառներու Գ. գունդի հրամանատար Համազասպը իր քաջագործութիւններուն համար ստացած է Ս. Գէորգի Ա. աստիճանի շքանշանը (ոսկի մէտալ). իսկ իր 28 զինուորները՝ Դ. աստիճանի մէտալները։

Նալբայիճ եւ Սիմֆէրօբոլ (Խրիմ) եւս վերջերս 130 հայ կամաւորներ հասած են Թիֆլիս, որոնց 102ը միմիայն Նալդայէն և մնացեալը Սիմֆէրօբոլէն և շրջականներէն։

Պաքուի քաղաքապետը հեռագրած է Թիֆլիսի քաղաքապետ Գ. Ալ. Խատիսեանին՝ յայտնելով թէ Նոյեմբերի 9ին աշխատութիւններուն համար պէտք կայ 2000 հոգ փորող բանուորի և 300 հիւանի, ուստի եթէ կան հայ վաճառականներուն մէջ աշխատանքի ընդունակ անձեր, թող դիմուին Բանուորներուն օրական 1 բուպլի, իսկ հիւանները 1.5 ր. պիտի վճարուի, բնակարանի ծախքը ընկերութեան պատկանելու պայմանաւ։ Գ. Խատիսեան այս հեռագիրը յանձնած է փախստականներու օգնող Բաղ. Յանձնաժողովին։

Վանի գրաւման առթիւ Թիֆլիսի վանքի առաջ եկեղեցիին բակին մէջ մայիս 17]30ին տեղի ունեցած է հանդիսաւոր մաղթանք խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։ Բանախօսած են Բենիկ վարդապետ և Թրքահայ բժիշկ Գոնաբարեան։ Մաղթանքէն յետոյ կատարուած է հոգեհանդիսա՝ կոռի մէջ հերոսաբար ինկածներու յիշատակին։

ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԱԶԳ. ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Հոսանք. Նոյեմբերի 1ին Նուպարի Լիբերտէ անգամ Եւրոպա մեկնելէն առաջ Երջանկայիշատակ մը հրատարակած էր որուն մէջ յիշելով թէ Վեհ. Կաթողիկոսը նոր պաշտօն մը յանձնած էր իրեն իբրեւ իր ներկայացուցիչը Պատութեանց մօտ և թէ հետեւապէս պարտաւոր էր անմիջապէս բարիզ մեկնիլ, կը խնդրէր որ Հիմնադրամի հաշուոյն այնուհետեւ հանդանակուած դրամները ղրկուին կամ իրեն 12, Avenue de Trocadéro, Paris հասցէով և կամ ուղղակի Բարիզ, Գրէտի Լիոնէ դրամատան, (Bureau des Etrangers du Crédit Lyonnais, Paris) որոշապէս նշանակելով նաև թէ ղրկուած գումարը պէտք է անցուի Ազգ. Հիմնադրամի հաշուոյն յատագոյ մասնաւորումով. «Au crédit du Compte Spécial de Boghos Nubar Pacha, rubrique «Souscription Nationale Arménienne».

Արդ, այն Շրջաբերականը Թերթերու մէջ հրատարակուած չըլլալով, Հիմնադրամի նուիրատուներէն կամ հանգանակիչներէն ոմանք կը շարունակեն Գանիրէ ղրկել դրամ կամ ցուցակ, որու պատճառաւ կը խնդրուի մենք յիշեցնել նոյն շրջաբերականին պարունակութիւնը՝ յանձնարարելով միանգամայն որ Ն. Վ. Պօղոս փաշա Նուպարի կոչին պատասխանող ազգասէր անձնուրութիւնները հաճին նոր ղարկ մը տալ գործին ամենուրեք այս նպատակաւ կատարուած ձեռնարկները արդիւնաւորելու համար։

Վառամեան ողջ. — Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Գահիրէի մէջ Սօֆիայէն հեռագիր մը ստացուած է, որով կը ծանուցուի թէ «Վառամեան ողջ առողջ Պոլիս փոխադրուած է» ասոնցմէ ոմանք հրատարակութեան տակ։

Ինչպէս կը յիշուի, Աբեւի մէջ մենք արդէն վերապահութեամբ ծանուցած էինք իր ազատութեան լուրը և յոյս յայտնած որ երիտասարդ ու եռանդուն յեղափոխականը կ'ազատի իր դէմ լարուած ծուղակէն։ Կը կրկնենք մեր այդ յոյսն ու մաղթանքը՝ հիմա որ Պոլիս կը գտնուի։

Տիար Տ. Թիւրիւնեան պէյ մեզի ուղղած է «Ազատութեան կռիւին առիւ, բաց-նամակ Ն. Ս. Եպիսկոսի Հայոց Գերբ. Առաջնորդին» վերնագրով գրութիւն մը, որով կոչ կ'ընէ Առաջնորդ Ս. Հօր՝ համերաշխացնելու Եպիսկոսի մէջ տարբեր հոսանքներու պատկանող տարրերը, առ այս միջոցներ և ձեւեր ցոյց տալով և բացատրելով անկէ ձեռք բերուելիք արդիւնքները։ Տ. Թիւրիւնեան պէյ փափաքելով Աբեւի մէջ նոյնին հրատարակութիւնը, կ'իմացնէ մեզ Յուլիս 6 թուականիր իր նամակով, թէ նոյնին մէկ հարազատ օրինակը — մեղի ղրկուածը ընդօրինակութիւնն է — նոյն օրն իսկ ղրկած է «Յուսաւոր»ի, և կը խնդրէ մենք «ուժ տալ բաց-նամակին մէջ յայտնուած առաջարկին որ բոլորովին անձնական է։»

Համերաշխութեան մասին մեր ուղղութիւնը քանիցս յայտնած ըլլալով այստեղ, պէտք չենք զգար զայն կրկնելու և կը թողունք որ պատասխանին առնենք որ «մեր մէջ համերաշխութիւն կարելի չէ» ըսելէ ետք՝ երբէկ ալ մեզ «բորենի»ներ կ'անուանէին, զորս կ'ուզեն եղեր «անդիսանալ այլ ևս...»։

Պատսօնի բարձրացում.— Ներքին գործոց նախարարութիւնը Գահիրէի ոստիկանութեան պաշտօնեաներէն եռապաշի ժօրժ էֆ. Աքամքէեանը «Սաղ»ի աստիճանին, և միւլպիմաւալ Խաչատուր էֆ. Սուգիկեանը՝ «եռապաշի»ի աստիճանին բարձրացուցած է։

Պօլսահան Ազգ. վարժարանի շրջանաւարտուհիներու վկայականաց բաշխման հանդէսը, նախագահութեամբ Առաջնորդ Ս. Հօր, տեղի պիտի ունենայ Աշխատարանի թատրոնին մէջ յառաջիկայ կիրակի, Յուլիս 11, ժամը 3ին։ Արդիւնած է պլտիկ մասուկներ և երախաներ բերել։

Հայտնեցաւ Կարմիր Խաչը ամենահակալուրեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները։ (Շար. նախորդ թիւին եւ վերջ)

Տիկ. Հերմինէ Տ. Կամսարական 2 ծրար փլանել ռիւս, Տիկ. Բիէռ Յակոբեան 2 ծրար փլանել ռիւս, Տ. Հայկ Քիւրքճեան 2 ծրար մատամաղ, Տ. Արշակէս Դադարեան 1 ծրար ամէրիքան, 2 տուզինա ճախարակ, 5 ծրար չէրիա, Տիարք Փափազեան Յովհաննէսեան 1 ծրար ոսմի, Տիարք Պաքրճեան եղբարք 5 ծրար խասա, Տ. Թ. Արմազանեան 1 ծրար ճերմակ կտաւ, Տիարք Կուսուզեան եղբարք 1 ծրար ոսմի, 1 ծրար խասա, Տիկ. Կալինիկ Ա. Կամսարական 1 ծրար փլանել ռիւս, Տ. Բ. Ա. Մուղալեան 1 ծրար ոսմի, 1 ծրար խասա, Տ. Դ. Աւագեան 8 1)4 օխա կտաւեղէն, Տ. Նաղուպեան 10 մէթր փլանել ռիւս, Տ. Ճէպէճեան 4 ծրար խասա, Տ. Եմմէնիճեան 2 ծրար կոճակ, Տ. Յ. Ժամկոչեան 3 կտոր փլանել և 1 ծրար ամէրիքան, Տ. Թաշճեան 4 ծրար Քաամթէմուրիի կտաւ, Տ. Մանուկեան 40 մէթր փլանել ռիւս, Տիկ. Խոսրովուհի Ալնաւորեան 12 շապիկ և 12 վարտիք, Տիկ. Պասուբեան 9 շապիկ և 9 վարտիք, Տ. Տիգրան Կամսարական 1 ծրար փլանել ռիւս, Տիկ. Մ. Ռէյիզեան պէյ 3 կտոր կտաւեղէն։

ՏԵՂԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Թուրք գերիներ.— Այս առաւօտ հարիւրաւոր Թուրք գերիներ բերուեցան որոնց մէջ ապաներ ալ կային։ Ասոնք դերի բռնուած են կէլիպօլուի թերակղզւոյն մէջ գաշնակից բանակներուն կողմէ։ Այս գերիները Անգլիացի զինուորներու ընկերակցութեամբ Գահիրէի կայարանը տարուեցան ուսկից մասնաւոր կառատիսմ մը դիրենք Գահիրէ փոխադրեց։

Կարեւոր ձերբակալութիւն մը.— «Բէ-ցօրմ»ի այսօրուան թիւին մէջ կը կարդանք թէ Գահիրէի մէջ խիստ կարեւոր ձերբակալութիւն մը կատարուած է։ Անգլ. զին. կառավարութեան մէջ յոյժ բարձր պաշտօն ունեցող անձնաւորութեան մը սեղանայարդարը, որ ինքզինք Անգլիացի կարծեցնել տուած էր, երեւան եկաւ որ Գերմանացի է և ձերբակալուեցաւ...։ Այս դէպքը մեծ յուզում յառաջ բերած է Գահիրէի մէջ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Տարտանէլի մէջ

Լոնտոն, 5.— Դաշնակից յանձնաժողովը 157 ռումբ նետեցին Իլիսիբի վրայ որ Էարէմիսի ծոցին մէջ կը դտնուի։ Մօք.

ԹՐՔԱԿԱՆ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐԻ ԿԸ ՀԱՄՆԻՆ

Հռոմ, 26 Յունիս.— «Ռէսթօ Տէլ Քառլինօ» թերթը, Տէպէ-Աղաճէն գրուած հետաքրքրական նամակ մը կ'ստանայ Պ. Քառլօ Սքարֆոլիոէ է որ 15 օր առաջ Պոլսէն մեկնած էր։ Այս թղթակիցը կըսէ թէ պատերազմին սկիզբէն ի վեր Թուրքիա 400,000 զինուոր ժողվեց որոնցմէ 100,000ը արդէն Տարտանէլի մէջ ինկած են։ Այս վերջին 15 օրուան կորուստները այս թիւին մէջ չեն։ Մէնդէրէի երկաթուղին իր վերջին կառախումբերով քերու Աֆիոյ բանակին ընկորները, ընդամէնը 60,000 զինուոր, որոնց մէջ կը գտնուին նաև նիզակոսի վրայ արշաւող զինուորները։ Այս զինուորներուն հասնելուն՝ կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ըսելով որ Ասիոյ բանակները վերադարձան իրենց յանձնուած գործը փայլուն կերպով կատարելէ վերջ։

—Սիֆֆանի գործակալութիւնը Յուն. 29 թուականու հետեւեալ պաշտօնական ազդը կը հրատարակէ. «Այն զրոյցը թէ նախարարաց խորհուրդը կ'զբաղի Տարտանէլի մէջ իտալական զօրախումբ մը ղրկելու խնդրով, անհիմն է։ Անձիշտ է նաև թէ խորհուրդը իտալական պատերազմական նաւեր կը պատրաստէ Տարտանէլ ղրկելու համար։»

Հռոմ, 6.— Հռոմի թուրք դեսպան Նապի պէյ Վալսմպրօզա ամբարանց երթալէ առաջ Հռոմի Սպանիոյ դեսպանին յայտարարեց թէ Թրքօ-Իտալական յարաբերութիւններու ամէն կերպով զարգացնելու ձգտելու եւ ապագային խանգարուելու ոչ մէկ վախ չկայ։ Մաս.

Աթինք, 6.— Պոլսոյ գերման զինուորական կցորդ Լայբցիկէր դնդապետը անձնասպան եղաւ։ Վերջերս Սոֆիայի դեսպան անուանուած էր։ Ռ.

Լոնտոն, 6.— Կը ծանուցանեն թէ Պոլսոյ գերման զինուորական կցորդը սպանուած է 3 գերման բարձրաստիճան սպաներու հետ։ Մօք.

Արեւմտեան ճակատէն

Բարիզ, 7.— Զեկոյց մը կ'ըսէ թէ Բիլքէնի հարաւային արեւմտեան կողմը նախորդ գիշեր Անգլիացւոց դրուած խրամատներուն դէմ բազմաթիւ գերման հակայարձակումներ եղած մղուած են, 80 գերի առնելով և ծանր կորուստներ տալով թշնամիին։ Գերմանացիք Ալբրաը, մասնաւորապէս Մայր-Եկեղեցին, ռմբակոծեցին հրթիռ ռումբերով։ Ռմբակոծեցին նաև Ռէյմսը։ Գրաւեցինք վերին Մէօզի այն խրամատները զորս գերմանացիք Յունիս 27ին մենք առած էին և յառաջացանք անկից անդին։ Թշնամին կատաղի հակայարձակում մը փորձեց, բայց ապարդիւն։ Մաքսիմներու և շրթնակներու կրակէն։ Անոնք որ կրցան ազատիլ՝ անկարգօրէն փախան։ Թշնամի հրետանին ուժգին գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ վաղի մէջ։ Ռ.

Բարիզ, 7.— Գերմանացիք կը շարունակեն Սուշէի կայարանը յարձակումով առնելու իրենց փորձերը, բայց առանց յաջողութեան։

ՌՈՒԶՄԱՄԹԵՐԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Լօրտ Քրզլը լօրտերու ժողովին մէջ խօսած ճառի մը միջոցին ի վեր հանեց կացութեան ծանրութիւնը, բայց յայտարարեց թէ 2 Յուլիսին կառավարութիւնը ռազմամթերքի չինութեան տեղական գործաւորներու ըրած իր կոչին հիանալի պատասխան մը ստացաւ. 40,000 հոգի արձանագրուեցան և այսօր (5 Յուլիս) անոնց թիւը 70,000ի կը բարձրանայ։

Իտալական ճակատէն

Հռոմ, 6.— Քուրսօի լեռնագագաթի մեր յարձակողականը կը շարունակենք. մեր զեկաւոր օդապարիկները Տօլէրթօի մօտ թշնամի բանակները և Տօրնպէրկի-Պրէպաչինա երկաթուղիի գիծերուն ճիւղաւորումները ամբարեցին։ Է.

Լոնտոն, 5.— Իտալական օդապարիկ մը սաւառնեցաւ Թրէսթէի վրայ և զինուորանին վրայ ռումբեր ձգեց մեծ վնասներ պատճառելով։ Մօք.

Հռոմ, 6.— Ցուրիխէն եկող հեռագիրներ կը հաստատեն թէ Աւստրիացիք 20,000 հոգի կորսնցուցած են Բլավի կռիւին միջոցին։

Հռոմ, 6.— Իտալական բանակը յուլիս 1էն ի վեր 6 քիլոմէթր յառաջացած է Օրսինիէի ճակատին վրայ։ Մէսճ.

ՍԵՒ ԼԵՌՆԻՒ

Լոնտոն, 6. — Սև լեռնցիք եռ մը զեցին Աւստրիացիները Բաթարօի մէջ տեղի ունեցող կռիւի մը միջոցին։ Մօք.

Արեւելեան ճակատէն

ՌՈՒՍ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոն, 8.— Աւստրիական զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսերը օգնական զօրք ստացած ըլլալով յարձակողականի սկսան Քրանզիքի հիւսիսակողմը, Արիդուքա փոյէֆի բանակին դէմ, որուն վրայ յարձակեցան բազմաթիւ անպամներ։ Կռիւը հազուագիւտ կատաղութիւն մը կ'ստանայ ռուսական կարեւոր պահեստներու մասնակցութիւնն պատճառաւ։ Ռուս զեկոյցը մը կ'ըսէ թէ յամառ կռիւներ տեղի ունեցան Հարքովի եւ Ոչ Վիսթուլ և Վիէբրզ գետերուն միջև։ Լիպպէնի ուղղութեամբ։ Զեկոյցը կ'աւելցնէ թէ Քրանզիք առաջնորդող ճամբաներուն երկայնքը, ուր թշնամին դիրքերը յատաջացում մը կը ցուցնեն, Ռուսերը երեքշաբթի օր յաջողութեամբ շարունակեցին իրենց երկուշաբթի սկսած հակայարձակողականը և թշնամին պաշտպանողականի ստիպեցին։ 2000 գերի և բազմաթիւ մաքսիմ թնդանօթներ առին։ Երկուշաբթի երեկոյ թշնամին բազմաթիւ հակայարձակումներ գործեց Քամիոնքա և Կլինիանի քաղաքներուն միջև։ Լէմպերկի ճամբաներուն զանազան կէտերուն վրայ, բայց շատ մեծ կորուստներ տալեցին թշնամին գործողութիւնը դադրեցնելու։

Գ. ՄՕՐԿԱՆԻ ՍՊԱՆՆԻՉԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

Նիւ-Եօրք, 7.— Գ. Ժ. Բ. Մօրկանի սպաննիչը՝ Հոլթ՝ անձնասպան եղաւ, ցասկելով իր բանտին պատուհանէն, որ 15 մէթր բարձրութիւն ունի։

Ուաշինկթոն, 7.— Խոր գաղանիք մը կը շրջապատէ Հոլթի մահը։ Թիլլը կը հաստատէ թէ պանկը ջախջախուած է, բայց ոչ մէկ բան կը հաստատէ թէ գընդակէ մը զարնուած է։ Ամենասրտոր մեկնութիւններ կուտան մահուան պատճառին համար, բայց ամենահաւանականը հետեւեալն է։ Սենեակին գուռը կարճ ժամանակ մը բաց մնացած էր։ Հոլթ՝ օգտուելով առիթէ՝ վազեց և վար ցատկեց պատուհանէն, որ հողէն 58 ոտք բարձրութիւն մը ունի։ Զանազան տեղերու մնամիթի ահաղին մթերք մը դանուեցաւ որոնք Հոլթի կը վերաբերէին։ 134 կնոջ տիրամիթ պարունակող անուշ մը Նիւ-Եօրքի մէկ մթերանոցը հասաւ Հոլթ միւս կողմէ Լոնկ Այլէնտի զանազան կէտերուն մէջ պանուած ուրիշ ընտանեկներու տեղերը իմացուցած էր։

ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱԶԴԸ ՏԵՍՆԵԼ Դ. ԷՋ

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ Տպարան
Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
Imp. Economique, Alex.

ԳԷՈՐԳ ԻՓԷԿԵԱՆ

Ծխեցէք

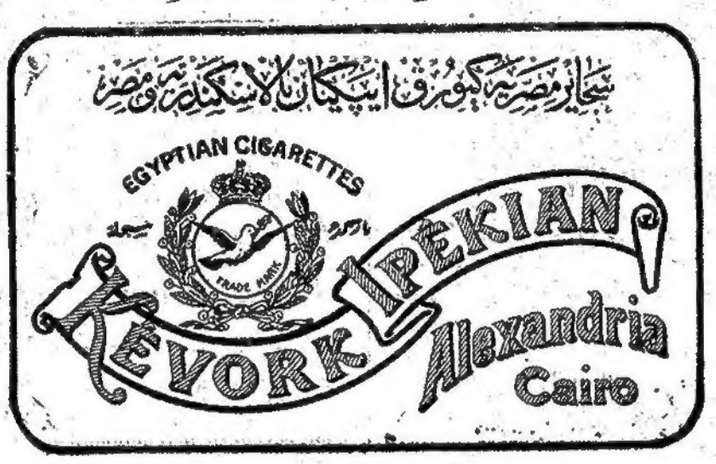

Սիգարէթներ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ԱՆԴՐԷԱՍ ՄԿՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԻՉ-ՆԵՐԿՆԱՐԱՐ

Բիւ Մէսսոպիոս, 1 (Ցունաց Ավէրոֆ աղջկանց վարժարանին հետ.)

18 տարիէ ի վեր Աղեքսանդրիա հաստատուած եմ։ Ներկի, զարդանկարի, նշանաստիտակի [թապէլա], իւղանկար պատկերներու և լուսանկարչական ֆօներու վերաբերեալ կատարած աշխատութիւններովս գոհ թողուցած եմ Եւրոպացի յաճախորդներու։ Գիներս՝ միշտ Ա. դրամներէն սուղ, իսկ Եւրոպացի արհեստակիցներուս ածան են։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳՐԵՑ

Ս. ՍԱՊԱՀ ԳԻՒԼԷՍԱՆ

Ամէն Հայու համար կենսական և ժամէական այս խնդրոյն մասին յոյժ շահեկան տեսութիւն մը։

ՓՆՏՈՒԼ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ Ց ՂԱԶԻԿԵԱՆԻ ԴՈՂ։

Գին 5 դրշ. ողջ

ՏՕՔԹ ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՐԹԻՆԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺ

ՄՈՒՇԹԻ, ՇԱՐԱ ՊԷՅՆ ԷԼ ՆԱՀՏԷՅՆ ԹԻՒ 10, ԳԱՀԻՐԷ

ԹԷԼԷՖՕՆ, ԹԻՒ 35-37

Հիւանդները կ'ընդունի առաւօտեան ժամը 8էն մինչև իրիկուան ժամը 7ը։

Ակռաները կը մաքրէ ու կը քաշէ առանց ցաւի։ Ակռաներու համար ոսկիէ, ճաուչուք կամ Ամերիկեան վերջին գիւտ եղող ուրիշ տեսակ նիւթերէ քուրօն կը շինէ առանց զսպանակի կամ քիմքի վրայ բան մը դնելու։

Բոլոր գործերը մաքուր եւ խղճի մտօք կը կատարուին։

Մարդ կեանքին մէջ անգամ մը ծախսելով կ'աղատի ակռաներու անտանելի ցաւերէն եւ հանգիստ կ'ապրի։

Գիները խիստ չափաւոր են։ Մասնաւոր ակռայի դեղեր ալ կը գտնուին։

ԲԱՍԹԻԼ ՆԱԼԹՇԷՖ
(PASTILLES NALTHER)

ՀՐԱՇԱԼԻ ԴԵՂԱՀԱՏԻԿ

Հացի չափ կարեւոր ամէն անձի համար

Պնդութիւն ունիս թէ փորկապութիւն, ստամոքսի տկարութիւն թէ անմարսողութիւն, ջերմէ՞ կը տառապիս թէ անքունութիւնէ, հարբո՞ւխ ունիս թէ յօդացաւ։

Դործածէ՛ եւ պիտի օգտուիս անպարտաճ։

Դարման է՝ 3/4 տեսակ հիւանդութիւններու, որոնք մանրամասնուած են յայտագրին մէջ, որ կը գտնուի իւրաքանչիւր տուփի հետ։

Գիներն են ըստ ածան ե.Ղ.

Տփիկը (որ կը պարունակէ 67 հատ) 10
Տուփը (որ կը պարունակէ 3 տփիկ) 20

Թղթատարով առաքման համար պէտք է միասին ղրկել նաեւ երկու ղրշ.։

Ամերիկեան այս դեղահատիկը պատրաստուած է յայտնի բոյսերու եւ արմատներու հիւթէն եւ օգտակարութիւնը հաստատուած է բժշկական կառոյներէ։

Անձնապէս փորձել եւ օգտուիլ վերջ միայն ստանձնած է Եղիպտոսի ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը՝ ԳԱՐԱՊԱՇԵԱՆ ԹՈՎՄԱՍ, որուն կարելի է դիմել, փոքր թէ մեծաքանակի համար, անձամբ կամ քարտ փոստալով հետեւեալ հասցէին

82, Rue Guinenet Charkas (Boulac)
c)o Ecole Arménienne
B. P. 1079 Le Caire (Egypte)

ՊԱՆՔՕ ՏԻ ՌՕՄԱ
Banco di Roma

Հաստատեալ 1880ին

Դրամագլուխ, 200,000,000 ֆրանք ամբողջապէս վճարեալ

ԸՆԴՀ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ — ՀՌՈՄ

Կեդրոնավայրք. — Բարիզ, Ճէնովա, Նաբոլի, Թուրին, Ֆիորէնցա, Աղեքսանդրիա, Կ. Պոլիս, Պարչէլօն, Գահիրէ, Մալթա, Ափրիկեան Տրիպոլիս

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՔ

Այպա
Այպանս Լաքիալէ
Արէցցօ
Ամէցցանս
Պէնղազի
Պրայչիանս
Մօնթէ Քաթինի
Գանէլի
Գասթէ Նուսվօ
Գօրնէթօ Թարրուինս
Տէրնա
Ֆարա Սապ
Ֆէրմօ
Ֆօսանս
Ֆրասքաթի
Ֆրօսինօնէ
Լուքքա
Մօնտովի
Մօնպանշ
Օրպէթէլլօ
Օրվիէթօ
Բալէսթրինա
Բինէրոլո
Սիէնա
Սուպիաքո
Թարրակինէ
Թիվոլը
Թորրէ Անունզիաթա
Վէլլէթրի
Վիարէճիո
Վիթէրպօ

ՊԱՆՔՕ ՏԻ ՌՕՄԱ կ'զբաղի ամէն տեսակ սեղանաւորական գործողութիւններով, այսինքն արժեթղթերու վրայ ավանս, Եւրոպայի եւ Եգիպտոսի կարեւոր քաղաքներուն իրայ փոխգիր, չէք եւ «լէթրը տր ըրէտի», հեռագրաւ վճարմունք, Եգիպտոսի եւ Եւրոպայի վրայ պարտամուրհակներու գանձում, Կտրօններու եւ վիճակահանութենէ շահուած պարգեւներու գանձում, Եւրոպայի եւ Եգիպտոսի մէջ պօրսայի հրամաններու գործադրութիւն, Արժեթղթերու պահպանութիւն, Ապրանքներու պահպանում եւ ավանսի գործողութիւն։

ՊԱՆՔՕ ՏԻ ՐՕՄԱ կ'ընդունի զրամական աւանդներ, ուզուած ատեն կամ որոշ պայմանաժամով վճարելի։

ՊԱՆՔՕ ՏԻ ՐՕՄԱ օտարականներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը բացած է Մոնթէքաթինիի համբաւաւոր ջերմուկները, ուր ամէն տեսակ սեղանաւորական դիւրութիւններ կ'ընծայուին յաճախորդներուն։

ԵՆԱՑՈՂԱԿԱՆ ՍԵՑՈՒԿ

Մասնաճիւղ Աղեքսանդրիոյ — 9 Ֆրանք փոստ

ՇԹԱՅՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Stein's Oriental Stores Limited

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՓՈՔՐԻԿ ԱՂՋԿԱՆՑ ՇՐՋԱԶԳԵՍՏՆԵՐ, ՊԼՈՒԶՆԵՐ ԵՒ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ

Գլխարկներու, գլխանոցներու, ծապիկներու, հոտեղէնների, ձեռնոցներու, կաբեայ առարկաներու, կօշիկներու, ճերմակեղէններու, ճամբորդութեանց պիտոյքներու եւ ածելիներու առաջ մթերք։

Գիները յոյժ չափաւոր եւ անմրցելի։

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ԾԽԱԽՈՏԻ
եւ Եգիպտական սիկարէթներու

ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԶԱԿԱԶԻԿ-ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Համբաւաւոր են իր Ապունիկմա (Առոտ) Ծխախոտները եւ Սիկարէթները

ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴԼԷ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Անգլիերէնի ծանօթ ուսուցիչ Հ. Ա.ի կողմէ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ Է Ե. ՊՐԱԿԸ

որոնք կը պարուակեն Գերմանական արշաւանքը Պելճիքայի վրայ, Լիէժի անկումը, Աւստրուսերպ պատերազմը եւ Շապաճի ահեղ ճակատամարտը,

Պատերազմը օդին մէջ եւ ծովերուն տակ։

Ցառաջիկայ շաբթու փնտռեցէք Օրերայի հրապարակը Տ. Հունկի եւ Տ. Ս. Զաքմարենանի մօտ։ Աղեքսանդրիա Տ. Տ. Ղազիկեանի քով։ Գաւառներէն եւ արտասահմանէն դիմել հրատարակիչին՝

Aram Stépanian, imp. du Journal «Arev» Aboudardar, № 16 Alexandrie.

Գրակին գինը 1 Ղ. ֆ. 12 պրակը 10 դրշ. փոստի ծախքը մեր վրայ։ Մէկէ աւելի պրակներու համար մասնաւոր պայմաններ։

Պատերազմի նախօրեակին անցքերը պարունակող 6 պրակնոց գրոյկն միայն մնացած են։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Շարա Ապու Տարտար թիւ 16

Սեփականատէր՝ Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

Կ'ստանձնէ ամէն տեսակ տպարանական գործերու պատրաստութիւնը, Գիրք, Տետրակ, Հաշուեցուցակ, Նամակագրութիւն, Այցեստոնս եւլն. չափաւոր գիներով։

Ցանձնարարութիւնք կը կատարուին խրճանոով։

ՕՐԷԼ ԱՏԱՆԱ

Շարա Մոհամէտ Ալի, թիւ 12

(Օրօզտի-Պաքի վրայի շենքը, Ա. յարկը)

Սեփականատէր՝ ՌՈՒԲԻՆ ՊԱՉՏԻԿԵԱՆ

Պատիւ ունինք ծանուցանելու յարգոյ հասարակութեան թէ 15 Մայիսէն սկսեալ մեր Սիքքէ-Կէտիս գտնուող ծանօթ ԱՏԱՆԱ պանդոկը փոխադրած ենք վերը նշանակեալ հասցէին։

Ներկայ պանդոկիս շէնքը, իր կեդրոնական դիրքով եւ ընծայած առողջապահիկ ամէն առաւելութիւններով, ինչպէս եղեկտրական լոյս, տաք եւ պաղ ջուրի բաղնիք եւլն. սահմանուած է ամէնադժուարահաճներն իսկ գոհացնելու։

Գիները խիստ չափաւոր, Ե. Ղ. 6 եւ 8։

Ամսական վարձակալներու դիւրամատչելի պայմաններ։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

ՔԱՐԻՒՂԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԵԾԱԳԻՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱԳԻՆԱԿ

Աղեքսանդրիա, ՍԻՏԻ ՄԻԹՈՒՆԱԼԻ փողոց թիւ 40 (Աբբաւիի մզկիթի դէմը)

[Թէլէֆօն թիւ 33-45]

Այս վաճառատունը կը հայթայթէ թէ Աղեքսանդրիոյ եւ թէ Ռամլէի մէջ ՄԱՆԹԱՇԵՅԻ հարազատ ռուսական եւ ամերիկեան բեթրօլը, չափաւոր գիներով։ Ապրանքները օրը օրին կը յանձնուին ամենայն կանոնաւորութեամբ։

ԴԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ԴՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ։

ՊԱՆՔ Տ'ՕՐԻԱՆ
Banque d'Orient

ԱՆԱՆՈՒՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ՝ ամբողջապէս վճարուած Ֆր. 25,000,000

Կեդրոնատեղի ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ-Իզմիր, Գործակալութիւններ՝ Միտիլլի, Մանասթիր, Սերէզ եւ Զակազիկ, Փոխ-Գործակալութիւններ՝ Պերկամա, Մաղնեսիա եւ Սմիրնա

ՊԱՆՔ Ա'ՕՐԻԱՆ կը կատարէ սեղանաւորական ամէն տեսակ գործողութիւններ։

ՊԱՆՔ Ա'ՕՐԻԱՆ կ'ընդունի դրամական աւանդներ, հետեւեալ տոկոսներով.

Հարիւրին 3 ի տես վճարելի
» 3,50 9 ամիսէն »
» 4 1 տարիէն »
» 5 5 տարիէն եւ աւելի վճ.

Նոյնպէս՝ խնայողութիւնը քաջալերելու համար հաստատած է Փոքր Խնայողութեանց յատուկ ճիւղ մը որ կ'ընդունի Ե. Ղ. 20էն Ե. Ղ. 25,000 տարեկան հարիւրին 1 տոկոսով։

Ա. Ն. ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Հաստատեալ 1902

Գահիրէ, Սրբոյ Կեսիսի

Կը վաճառուին ամէն տեսակ կերպասեղէն, բրդեղէն, բամպակեղէն, տպածոյ, պաթիսք, զէՔիր, մատաթօլամ *եւ մանաւանդ* դերձակներու պիտոյքներ, *մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ։*

Ներածմունք ուղղակի Եւրոպայէն։ Ապրանքներու տոկունութեան եւ գիներու չափաւորութեան մասին արդէն իսկ համբաւ ստացած այս վաճառատունը կ'արժէ անգամ մը այցելել։

առիթեն օգտուեցէք

ՎԱՇԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ՀՐԱՇԱԼԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

Հրատարակուած *1914*ին, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Գին *10* դրշ.-Դիմել, ամենաւաքիւ օրինակներու համար, ԱՐԵՒԻ խմբագրատունը։

ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Յուլիս 1915

ԲԱՄՊԱԿ	Բացում	Փակում
Յուլիս	13 29]32	13 15]16
Նոյ.	14 17]32	14 9]16

ԲԱՄՊԱԿԻ ՀՈՒՆՏ		
Յուլիս	88.20	88.20
Նոյ.-Ցնվր.	83.20	83.20

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ		
Գրեսի Ֆօնսիէ 1886		Ֆր. 304.—
» » 1903		» 243.50
» » 1911		» 248.50
Բումէլի Երկաթուղի		» 137.50